

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa
MAJJHIMAPANŊASAPĀLI / GAHAPATIVAGGA

51. AZ ELEFÁNTHAJTÓ FIA KANDARAKA SUTTA

[339] 1. ÍGY HALLOTTAM. Az idő tájt a Magasztos éppen Csampá mellett, a Gaggará-tó partjánál tartózkodott a szerzetesek Szanghájával.

2. Történt akkor, hogy Péssza, az elefánthajtó fia és Kandaraka, a csavargó felkereste a Magasztost. Péssza, miután köszöntötte a Magasztost, helyet foglalt a Magasztos mellett, míg Kandaraka, miután a Magasztossal üdvözlést váltott, s az illendő és nyájas szavak elhangzottak, a másik oldalon megállt.¹ Miközben ott állt, szemét végigjártatta a szerzetesek Szangháján, ahonnan egyetlen hang sem hallatszott, és e szavakkal fordult a Magasztoshoz:

3. – Csodálatos, Gótama úr, és nagyszerű, ahogyan eddig Gótama úr ösztökélte a szerzetesek Szangháját a helyes út gyakorlására. Még a régmúlt idők Magasztosai, Arahatjai és Tökéletesen Teljesen Felébredettjei sem ösztökélték a szerzetesek Szangháját másképpen a helyes út gyakorlására, mint ahogyan azt Gótama úr teszi most. És a jövő idők Magasztosai, Arahatjai és Tökéletesen Teljesen Felébredettjei sem fogják ösztökélni a szerzetesek Szangháját másképpen a helyes út gyakorlására, mint ahogyan azt Gótama úr teszi most.

4. – Így van, Kandaraka, így van. Még a régmúlt idők Magasztosai, Arahatjai és Tökéletesen Teljesen Felébredettjei sem ösztökélték a szerzetesek Szangháját másképpen a helyes út gyakorlására, mint ahogyan azt én teszem most. És a jövő idők Magasztosai, Arahatjai és Tökéletesen Teljesen Felébredettjei sem fogják ösztökélni a szerzete-

sek Szangháját másképpen a helyes út gyakorlására, mint ahogyan azt én teszem most.

Mert, Kandaraka, a szerzetesek e Szanghájában vannak szerzetesek, akik mérgeiket elpusztított arahatok, akik beteljesítették az üdvös életet, akik megtették azt, amit meg kellett tenni, akik a terhet levetették, az igazi célt elérték, a létezés béklyóit elpusztították, és akik a végső tudást elérve tökéletesen megszabadultak. És mellettük a szerzetesek e Szanghájában vannak szerzetesek, akik a magasabb gyakorlatot folytatják,² akik megingathatatlan erényűek, megingathatatlan erénnyel felövezett életet élnek, bölcsek, és megingathatatlan bölcsességgel felövezett életet élnek. Az éberség négy alapzatában biztos támaszt lelő tudattal időznek. Melyik ez a négy? Nos, Kandaraka, [340] a szerzetes a testet testként szemlélve időzik, buzgón, teljes tudatossággal³ és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. Az érzéseket érzésekként szemlélve időzik, buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. A tudatát tudatként szemlélve időzik,⁴ buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. A tudattartalmakat tudattartalmakként szemlélve időzik,⁵ buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot.

5. Amikor ez elhangzott, Péssza, az elefánthajtó fia e szavakkal fordult a Magasztoshoz:

– Csodálatos, tiszteletreméltó uram, és nagyszerű, hogy a Magasztos milyen láttató formában világította meg az éberség négy alapzatát a lények megtisztítására, a bánat és siránkozás legyőzésére, a dukkha és szomorúság megsemmisítésére, a helyes út elérésére, a Nirvána megvalósítására. Mert mi is, tiszteletreméltó uram, mi fehérbe öltözött világiak, időről időre az éberség e négy alapzatában biztos támaszt lelő tudattal időzünk. Azaz, tiszteletreméltó uram, a testet testként szemlélve időzünk, buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és

szomorúságot. Az érzéseket érzésekként szemlélve időzünk, buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. A tudatot tudatként szemlélve időzünk, buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. A tudattartalmakat tudattartalmakként szemlélve időzünk, buzgón, teljes tudatossággal és éberen, félrevetvén a világ iránt táplált sóvárgó bírvágyat és szomorúságot. Csodálatos, tiszteletreméltó uram, és nagyszerű, hogy az emberi összekuszálódottság, az emberi romlottság és az emberi ravaszkodó ügyeskedés közepette a Magasztos tudja, mi válik a lények hasznára és mi ártalmára. Mert az ember olyan, mint egy összekuszálódott gubanc, míg az állat nyitott könyv. Hiszen, tiszteletreméltó uram, nekem nem okoz nehézséget, hogy az elefántot bármikor megfékezzem, mert amikor arra vetemedik, hogy akaratom ellenére visszatérjen Csampába, vagy egy kis kirándulást tegyen Csampába, az elefánt mindenféle fortélyhoz, hamissághoz, görbeséghez, kétszínűséghez és porhintéshez folyamodik. Viszont azok, kiket rabszolgáinknak, tedd ide, tedd oda embereinknek, cselédeinknek neveznek, azok így cselekszenek, de úgy beszélnek, és amúgy gondolkodnak. Csodálatos, tiszteletreméltó uram, és nagyszerű, hogy az emberi összekuszálódottság, az emberi romlottság és az emberi ravaszkodó ügyeskedés közepette a Magasztos tudja, mi válik a lények hasznára és mi ártalmára. Mert az ember olyan, mint egy összekuszálódott gubanc, míg az állat nyitott könyv.

6. – Így van, Péssza, így van! [341] Az ember olyan, mint egy összekuszálódott gubanc, ám az állat nyitott könyv. Péssza, négyféle ember létezik a földön. Mi ez a négy? Ott van az, aki magát gyötri, és önmaga sanyargatásának gyakorlatát folytatja. Ott van az, aki másokat gyötör, és mások sanyargatásának gyakorlatát folytatja. Ott van az, aki magát gyötri, és önmaga sanyargatásának gyakorlatát folytatja, és ugyanakkor gyötör másokat is, és mások sanyargatásának gyakorlatát is folytatja. S ott van az, aki nem gyötri magát, s

nem folytatja önmaga sanyargatásának a gyakorlatát sem, és nem gyötör másokat sem, és mások sanyargatásának a gyakorlatát sem folytatja. S mivel nem gyöttri sem önmagát, sem másokat, már itt és most megszabadult az éhségtől, kialudt, kihűlt, és a maga akaratából elérve az isteni méltóságot, az öröm tapasztalatában időzik.⁶ Péssza, e négyfajta emberből melyik a kedvedre való?

– Az első három nem való a kedvemre, tiszteletreméltó uram, azonban az utolsó a kedvemre való.

7. – Péssza, az első három miért nem kedvedre való?

– Tiszteletreméltó uram, az, aki gyöttri önmagát és önmaga sanyargatásának a gyakorlatát folytatja, az jóllehet gyöttri és sanyargatja magát, valójában azonban öröme szomjazik, a fájdalomtól pedig meghátrál, ezért nem kedvemre való ez a fajta ember. Az, aki másokat gyötör, és mások sanyargatásának a gyakorlatát folytatja, az olyanokat gyötör és sanyargat, akik valójában öröme szomjaznak, és a fájdalomtól meghátrálnak, ezért nem kedvemre való ez a fajta ember. És az, aki gyöttri önmagát, és az önmaga sanyargatásának a gyakorlatát folytatja, és aki másokat gyötör, és a mások sanyargatásának gyakorlatát folytatja, az jóllehet magát és másokat gyötör és sanyargat, valójában azonban mindkettő az örömet szomjazza, a fájdalomtól pedig meghátrál, ezért nem kedvemre való ez a fajta ember. [342] Azonban az a fajta ember, aki nem gyöttri önmagát, és nem folytatja önmaga sanyargatásának gyakorlatát, és aki nem gyötör másokat sem, és nem folytatja a mások sanyargatásának gyakorlatát, mivel sem önmagát, sem másokat nem gyötör, itt és most megszabadult az éhségtől, kialudt, kihűlt, és a maga akaratából elérve az isteni méltóságot, az öröm tapasztalatában időzik – nem gyöttri és nem sanyargatja sem önmagát, sem másokat, kik közül valójában mindkettő csak az örömet szomjazza, és a fájdalomtól meghátrál. Ezért kedvemre való ez a fajta ember. És most, tiszteletreméltó uram, indulunk. Sietünk, sok tennivalónk van még.

– Menjetek, Péssza, amikor csak tetszik.

Akkor Péssza, az elefánthajtó fia, miután örömmel és elégedetten meghallgatta a Magasztos szavait, felemelkedett ülőalkalmatosságáról és tiszteletét a Magasztosnak kifejezve a Magasztost jobb oldalról megkerülve eltávozott.

8. Nem sokkal azután, hogy Péssza, az elefánthajtó fia eltávozott, a Magasztos e szavakkal fordult a szerzetesekhez:

– Szerzetesek, Péssza, az elefánthajtó fia bölcs, nagy bölcsességgel van megáldva. Ha még egy keveset maradt volna addig, amíg ki nem fejtem aprólékosan e négyféle embert, nagy jótétemény háramlott volna rá. De már így is nagy nyereségre jutott.

– Itt az idő, Magasztos, itt az idő, Fenséges, hogy a Magasztos aprólékosan kifejtse e négyféle embert. Meghallgatván azt a Magasztos szájából a szerzetesek szívükbe fogják vésni.

– Nos, szerzetesek, akkor nyissátok ki a fületeket, és gondosan figyeljetek arra, amit szólni fogok.

– Úgy lesz, tiszteletreméltó urunk – felelték a szerzetesek. A Magasztos pedig e szavakkal fordult a szerzetesekhez:

9. – Szerzetesek, miféle ember gyötri magát és követi ön-maga sanyargatásának gyakorlatát?⁷ Van olyan, aki fedetlen testtel mászkál, a hagyományokat elutasítja, tenyerét nyelvével tisztogatja, nem megy, ha hívják, nem telepszik le, ha marasztalják, nem fogadja el a felkínált ételt, a kizárólag számára készített ételt, a megvendéglést, nem fogad el semmit күszőb felett, bot felett, mozsártörő felett kínált edényből vagy tálból, nem fogad el semmit kettesben étkezőktől, viselős asszonytól, szoptató anyától, férfiaktól jövő nőtől, étkezdékből, onnan, ahol kutya ólalkodott, ahol legyek röpdöstek, nem fogad el sem halételt, sem húsételt, nem iszik sem mámorító édes italt, sem bort, sem erjesztett sörítalt. Egy házhoz jár alamizsnáért, egyetlen falatért, két házhoz jár két-falatnyiért, három házhoz jár háromfalatnyiért, négy házhoz jár négyfalatnyiért, öt házhoz jár ötfalatnyiért, hat házhoz jár hatfalatnyiért, hét házhoz jár hétfalatnyiért. Egycsészényi táplálékból tartja fenn magát, kétcsészényi táplálékból tartja

fenn magát, háromcsészényi táplálékból tartja fenn magát, négycsészényi táplálékból tartja fenn magát, ötcsészényi táplálékból tartja fenn magát, hatsészényi táplálékból tartja fenn magát, hétsészényi táplálékból tartja fenn magát. Napjában csak egyszer eszik, [343] csak másodnaponként eszik, csak harmadnaponként eszik, csak negyednaponként eszik, csak ötödnaponként eszik, csak hatodnaponként eszik, csak hetednaponként eszik, egészen odáig, hogy csak félhavonta vesz magához táplálékot, s reggeltől estig s estétől reggelig csak azon fáradozik, hogy csak bizonyos időközönként vegyen magához táplálékot. Csak zöldségeket vagy kölest vagy vadrizst vagy gyümölcsök lehámozott héját vagy mohát vagy rizskorpát vagy szezámglisztet vagy füvet vagy tehéntrágyát fogyaszt. Erdők gyökereiből és gyümölcseiből tartja fenn magát, s nem táplálkozik mással, csak fákról hullott gyümölcessel. Kenderbe, kenderből és vászonból összeeszkábált ruhába, lepelbe, szemétdombról felszedett hulladékból származó rongyokba, fák kérgébe, antilop bőrébe, antilopbőrből szakított csíkokba, kuszalafűből készült maskarába, háncsból készült maskarába, faforgácsból készült maskarába, emberhajból szőtt anyagba, állati szőrből szőtt anyagba öltözik, vagy éppen baglyok szárnyát ölti magára. Kitépkedi haját, szakállát, s reggeltől estig s estétől reggelig csak azon fáradozik, hogy haját és szakállát tépkedje. Elutasítván az ülést, folyton-folyvást csak áll. Egész idejét annak szenteli, hogy két sarkára ereszkedve megszakítás nélkül guggoljon. Tüskékből, tövisekből készült fekhelyre hajtja le fejét, fekhelyét tüskékből és tövisekből készíti. Reggeltől estig s estétől reggelig csak azon fáradozik, hogy esténként harmadjára is megmerítkezzen a vízben, a szertartásnak megfelelően. A módzatok sokaságát kiötölve így reggeltől estig s estétől reggelig csak azon fáradozik, hogy a test gyötretésének és sanyargatásának a gyakorlatát folytassa. Ez az a fajta ember, aki önmagát gyötri, és önmaga sanyargatásának a gyakorlatát folytatja.

10. Szerzetesek, miféle ember gyötör másokat, és követi a mások sanyargatásának gyakorlatát? Itt van a birkák mészáros, disznók mészáros, a madárfogó, a vadállatoknak kelepccét állító, a vadász, a horgász, a tolvaj, a hóhér, a porkoláb s mindenki, aki ezekhez hasonlatos véres foglalkozást űz. Ez az a fajta ember, aki másokat gyötör, és mások sanyargatásának a gyakorlatát folytatja.

11. Szerzetesek, miféle ember gyötri magát, és követi önmaga sanyargatásának az útját, és ugyanakkor gyötör másokat is, és követi a mások sanyargatásának a gyakorlatát? Itt van egy felkent nemes király vagy egy jómódú bráhmna. Egy új áldozati templomot építtetve a várostól keletre és megszabadulva hajától és szakállától, durva bőrbe öltözve, ghítól és olajtól fénylő testtel, hátán a bőrt rőtvd agancsával feltépve a király első számú királynéjával és magas rangú bráhmna papjával belép az áldozati templomba. Ott a puszta, fűvel behintett földre lefekszik. A király egy borjas tehén első bimbójából fejt tejen él, [344] míg az első számú királynő a második bimbóból kifejt tejen, s a bráhmna főpap a harmadik bimbóból kifejt tejen, míg a negyedik bimbóból származó tejet a tűzre folytatják, az anyjával azonos színű borjú pedig a maradékon él. Akkor így szól: „Öljetek le egy sereg bikát, hogy áldozhassak, öljetek le egy sereg tinót, hogy áldozhassak, öljetek le egy sereg üszőt, hogy áldozhassak, öljetek le egy sereg kecskét, hogy áldozhassak, öljetek le egy sereg birkát, hogy áldozhassak, döntsetek le egy sereg fát, hogy áldozati máglya rakassék, s vágjatok füvet áldozati fűnek.” És akkor rabszolgái, hírvivői, alantasai a büntetéstől és félelemtől sarkallva, könnyes arcukat törölgetve, megteszik az előkészületeket. Ez a fajta ember az, aki önmagát gyötri, és önmaga sanyargatásának a gyakorlatát folytatja, s ugyanakkor gyötör másokat is, és mások sanyargatásának a gyakorlatát is folytatja.

12. Szerzetesek, miféle ember az, aki nem gyötri önmagát és nem követi az önmaga sanyargatásának gyakorlatát, és aki nem gyötör másokat, és nem követi a mások sanyargatásá-

nak gyakorlatát, aki, mivel sem önmagát, sem másokat nem gyötör, itt és most megszabadult az éhségtől, kialudt, kihűlt, és a maga akaratából elérve az isteni világot⁸ az öröm tapasztalatában időzik?⁹

13. Szerzetesek, megjelenik a világban egy tathágata, egy arahat, egy tökéletesen teljesen felébredett, tökéletes az igaz tudásban és magatartásban, fenséges, világok ismerője, páratlan vezetője a vezetésre szorulóknak, istenek és emberek tanítója, felébredett és dicsőség övezte úr.

Azt jelenti ki e Márákkal, Brahmákkal, jelen születésekkel, aszkétákkal és bráhmanákkal benépesített világnak, amit közvetlenül, senkire sem szorulva, maga tapasztalta tudással megvalósított. Tanítja a Dharmát, amely fénylő az elején, fénylő középütt, és fénylő a végén, helyes értelemmel és megfelelő kifejezésekkel előadott, és fölnyitja a szemet a tökéletesen tökéletes és tiszta, a dukkha megsemmisítéséhez, felébredéshez vezető üdvös életre.

14. Egy családapa vagy egy családapa fia vagy valamilyen más nemzetségben született meghallja a Dharmát. A Dharmát hallva bizonyosságra jut a Tathágotát illetően. E bizonyosságra szert téve erre a gondolatra jut: „Az otthon rabság, szemégtödör. Az otthontalanságba vonultak élete szabad levegő. Nem könnyű tökéletesen tökéletes és csiszolt kagyló tisztaságú beteljesedett életet élni annak, aki otthonában marad. Mi lenne, ha most hajamat és szakállamat lenyírva, sáfrányszínű ruhát öltve, otthonomból az otthontalanságba távoznék?” S később, maga mögött hagyva a kisebb vagy nagyobb vagyont, [345] maga mögött hagyva a kisebb vagy nagyobb atyafiságot, haját, s szakállát lenyírva, sáfrányszínű ruhát öltve otthonát elhagyja, és otthontalanságba távozik.

15. Otthontalanságba vonulva a szerzetesek gyakorlatait gyakorolja, s életét éli. Elhagyván az élőlények pusztítását, tartózkodik az élőlények pusztításától. Botot, harci szerszámot félretéve, lelkiismeretére hallgatva és könyörülettel telve, valamennyi lény iránt részvétet érezve időzik. Elhagyván annak szokását, hogy az önként át nem adott dolgokat elve-

gye, tartózkodik az önként át nem adott dolgok elvételeétől. Csak azt veszi el, amit neki önként adtak, csak azt várja, amit önként neki adnak, s a lopást kerülve a tisztaságban időzik. Elhagyván a nővel való együttélést, s a nőtlenséget gyakorolva tartózkodik a közösülés közönséges és otromba gyakorlatától. Elhagyván a rosszindulatú beszédet, tartózkodik a rosszindulatú beszédétől. Igazat szól, az igazság mellett kitart, szavahihető és megbízható, nem a világ csalója. Elhagyván a rosszindulatú beszédet, tartózkodik a rosszindulatú beszédétől, nem ismétli el máshol azt, amit itt hallott, hogy vizsályt keltve ellentétet támasszon az emberek között, és nem ismétli el itt, amit máshol hallott, hogy vizsályt keltve ellentétet támasszon az emberek között, így újra egyesíti azokat, akik között az egység megbomlott. Ő a barátságok teremtője, ő az, aki élvezetét leli az egyetértésben, aki örömet leli az egyetértésben, aki gyönyörűségét leli az egyetértésben, ő az egyetértést szülő szavak szólója. Elhagyván a durva beszédet, tartózkodik a durva beszédétől, szavai szelídek, kellemesek a fülnek, udvariasak, szívhez szólóak, illendőek, baráti érzéseket keltők, szavaiban mások kedvük lelik. Elhagyván a szószátyárkodást, tartózkodik a szószátyárkodástól, jó időben szólal meg, azt mondja, ami van, arról beszél, ami helyes, a Dharmáról és a Nemes Fegyelmi Szabályokról szól, jó időben, megjegyzésre érdemes, józan, szerény, üdvöt termő szavakat szól.

Tartózkodik attól, hogy nemtörődöm módon bánjon a terménnyel és növényekkel. Naponta csak egyszer étkezik, tartózkodik az éjszakai és alkalmatlan időben történő evéstől. Tartózkodik a tánctól, énektől, zenétől, vásárosok mutatványaitól. Tartózkodik a virágfüzerek viselésétől, illatszerekkel való piperkőcködéstől, krémekkel és kenőcsökkel való szépítkezéstől. Tartózkodik a magas és széles fekhelyektől. Tartózkodik arany és ezüst elfogadásától. Tartózkodik a fövetlen gabonamagvak elfogadásától. Tartózkodik a fövetlen hús elfogadásától. Tartózkodik a nők és lányok elfogadásától. Tartózkodik a férfi és női rabszolgák

elfogadásától. Tartózkodik a kecskék és birkák elfogadásától. Tartózkodik a szárnyasok és malacok elfogadásától. Tartózkodik az elefántok, marhák, csődörök és kancák elfogadásától. Tartózkodik a szántók és mezők elfogadásától. Tartózkodik attól, hogy üzeneteket vigyen és hozzon. Tartózkodik attól, hogy adjon és vegyen. Tartózkodik a hamis súlyoktól, hamis fémeektől, hamis mérőedényektől. [346] Tartózkodik kenőpénzek elfogadásától, csalástól, szélhámosságtól, mások rászédésétől. Tartózkodik attól, hogy mást megsebesítsen, meggyilkoljon, megkötözzön, utcán kiraboljon, kifoszson vagy velük erőszakoskodjon.

16. Megelégszik azzal, hogy öltözete csak testét védje, hogy alamizsnája csak testét táplálja, s bárhova is térjen, csak ezeket viszi magával. Éppen úgy, mint a szárnyaló madár, amely bárhová is repüljön, csak tolla terhét hordja, úgy elégszik meg azzal, hogy öltözete csak a testét védje, és hogy alamizsnája csak a testét táplálja, s bárhova is térjen, csak ezeket viszi magával. Eme nemes erény birtokában a folttalan boldogságot tapasztalja magában.

17. Megpillantván szemével egy formát, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha látását őrizetlenül hagyná, a sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így látását féken tartja, látása felett örködik, látása megzabolázására szánja magát. Meghallván fülével egy hangot, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha hallását őrizetlenül hagyná, a sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így hallását féken tartja, hallása felett örködik, hallása megzabolázására szánja magát. Megérezvén orrával egy szagot, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha szaglását őrizetlenül hagyná, a sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így szaglását féken tartja, szaglása felett örködik, szaglása megzabolázására szánja magát. Megízlelvén nyelvvel egy ízt, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha ízlelését őrizetlenül hagyná, a

sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így ízlelését féken tartja, ízlelése felett örködik, ízlelése megzabolázására szánja magát. Megérintvén testével egy tapinthatót, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha tapintását őrizetlenül hagyná, a sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így tapintását féken tartja, tapintása felett örködik, tapintása megzabolázására szánja magát. Felfogván elméjével egy tudattartalmat, nem kapaszkodik annak jegyeibe és tulajdonságaiba. Mivel ha elméjét őrizetlenül hagyná, a sóvárgó bírvágy és szomorúság káros és üdvöt nem hozó állapotai rohannák le, így elméjét féken tartja, elméje felett örködik, elméje megzabolázására szánja magát. A képességek eme nemes féken tartásának birtokában magában a sugárzó, fényét visszanyerő boldogságot tapasztalja.

18. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor jön és megy. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor előrenéz és oldalra néz. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor végtagjait behajlítja és kinyújtja. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor öltözetét viseli, és felső ruházatát és alamizsnásszilkéjét viszi. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor eszik, iszik, ételt fogyaszt és ízlel. Tökéletes tudatossággal cselekszik, amikor sétál, áll, ül, fejét álmra hajtja, felébred, beszél vagy csak szótlanul időzik.

19. Eme nemes életvezetés birtokában, a képességek eme nemes féken tartásának birtokában és a nemes éberség és tökéletes tudatosság birtokában felkeres egy világtól távoli helyet: erdőt, egy fa tövét, hegyet, víz vájta szurdokot, barlangot egy hegyoldalban, föld alatti kriptát, dzsungel sűrűjét, nyílt lapályt vagy szalmakazlat.

20. Visszatérvén alamizsnagyűjtő útjából, miután étkét elfogyasztotta, leül, s lábait egymáson keresztbe helyezve testét kiegyenesíti, és éberségét megszilárdítja. [347] Elhagyván a világ iránti sóvárgó bírvágyat, sóvárgó bírvágytól szabad tudattal időzik, tudatát a sóvárgó bírvágytól megtisztítja. Elhagyván az ellenérzést és ellenszenvet, ellenérzéstől

és ellenszenvtől szabad tudattal időzik, részvétellel fordulva valamennyi élőlény felé, valamennyi élőlény javára, tudatát az ellenérzéstől és ellenszenvtől megtisztítja. Elhagyván a kábaságot és tompaságot, kábaságtól és tompaságtól szabad tudattal időzik, észlelvén a fényt, éberem és tökéletes tudatossággal, tudatát a kábaságtól és tompaságtól megtisztítja. Elhagyván a nyughatatlanságot és zaklatottságot, nyughatatlanságtól és zaklatottságtól megszabadulva, lecsendesült tudattal időzik, tudatát a nyughatatlanságtól és zaklatottságtól megtisztítja. Elhagyván a kétséget a kétségen túljutottak bizonyosságával időzik az üdvös állapotok bizonyosságában, tudatát a kétségtől megtisztítja.

21. Ilyeténképpen elhagyván az öt akadályt, a tudat bölcseséget elhomályosító tökéletlenségeit, az érzéki élvezetektől teljesen eloldódva, az üdvöt nem hozó állapotoktól teljesen eloldódva, figyelmét akaratlagosan egy irányba terelve, s az összpontosítottság fönntartására törekedve az elmélyedés első szintjére lép, amely telve van az eloldottság szülte lelkesültséggel és örömmel, és ott időzik.

22. Majd figyelmének akaratlagos egy irányba terelésének fől számolódásával, s a fönntartott összpontosításra való törekvés kihunyásával a magabiztossággal és egyhegyűséggel felruházott elmélyedés második szintjére lép, amely telve van az összpontosítás szülte lelkesültséggel és örömmel, és ott időzik.

23. Majd a lelkesültség elhalványulásával felülemelkedett egykedvűségben időzik, éberem és tökéletes tudati átvilágítottsággal az elmélyedés harmadik szintjére lép, és ott időzik, magában még mindig tapasztalva az örömet, amely miatt a nemes emberek azt mondják: „Örömben fürdik az, aki éberem időzik a felülemelkedett egykedvűségben.”

24. Majd az öröm és fájdalom elhagyásával, és a még az ezt megelőző gondtalanság és szomorúság eltűnésével a felülemelkedett egykedvűség szülte sem-nem-fájdalom-sem-nem-öröm állapottal és tiszta éberséggel felruházott elmélyülés negyedik szintjére lép.

25. Amikor összpontosított tudata ily módon megtisztult, fényét visszanyerte, és újra folttalan lett, tökéletlenségtől mentes, hajlékony, készséges, szilárd, és elérte a rendíthetlenséget, tudatát a múltbéli életek visszaemlékező felismerésére irányítja. Felidézi a múltbéli életek sokaságát, ilyenképpen: egy születést, két születést, három születést, négy születést, öt születést, tíz születést, húsz születést, harminc születést, negyven születést, ötven születést, száz születést, ezer születést, százezer születést, világkorok keletkezésének számtalan időszakait, világkorok pusztulásának számtalan időszakait, a világkorok keletkezésének és pusztulásának korszakait: „Ott voltam, ez volt a nevem, ehhez a nemzetséghez tartoztam, ilyen külsővel rendelkeztem, ilyen táplálékot fogyasztottam, ilyen örömben és bánatban volt részem, így végeztem életem, s onnan távozva amott születtem újra, majd amott voltam, az volt a nevem, ahhoz a nemzetséghez tartoztam, olyan külsővel rendelkeztem, olyan táplálékot fogyasztottam, olyan örömben és bánatban volt részem, [348] úgy végeztem életem, s onnan távozva meg emitt születtem újra.” Így idézi fel korábbi születéseit, azok formáját és jellegét.

26. Amikor összpontosított tudata ily módon megtisztult, fényét visszanyerte, és újra folttalan lett, tökéletlenségtől mentes, hajlékony, készséges, szilárd, és elérte a rendíthetlenséget, tudatát a lények távozásának és újraszületésének felismerésére irányítja. A tiszta és emberit meghaladó, isteni szemmel látja a lények távozását és újraszületését, közönvégeseket és kiválókat, vonzó külsejűeket és rútakat, szerencse fiait és rossz csillagzat alatt szülötteket. Megérti, hogy a lények hogyan születnek újra tetteiknek megfelelően, így: „Ezek a derék lények, akik cselekedeteikben, szavaikban és tudatukban a rosszat követik, a nemes embereket ócsárolják, helytelen nézeteket vallanak, helytelen nézetek szerint cselekszenek, a halál után, a test pusztulásával sanyarú, szűkölködő állapotokban, nyomorúságos sorban, végromlásban, a négy világban születnek újra, míg azok a derék lények, akik cselekedeteikben, szavaikban és tudatukban a jót követik, a

nemes embereket nem ócsárolják, helyes nézeteket vallanak, és helyes nézetek szerint cselekednek, a halál után, a test pusztulásával boldog sorban, sőt mennyei világban születnek újra.” Így látja a tiszta, emberit meghaladó, isteni szemmel az eltávozó és újraszülető lényeket, a közönségeseket és kiválókat, vonzó külsejűeket és rútakat, szerencse fiait és rossz csillagzat alatt születetteket, és érti meg, hogy a lények hogyan születnek újra tetteiknek megfelelően.

27. Amikor összpontosított tudata ily módon megtisztult, fényét visszanyerte, és újra folttalan lett, tökéletlenségtől mentes, hajlékony, készséges, szilárd, és elérte a rendíthetlenséget, tudatát a mérgek elpusztítására irányítja. „Ez a dukkha” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a dukkha eredete” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a dukkha megszüntetése” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a dukkha megszüntetéséhez vezető út” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ezek a mérgek” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a mérgek eredete” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a mérgek megszüntetése” – érti meg a valóságnak megfelelően. „Ez a mérgek megszüntetéséhez vezető út” – érti meg a valóságnak megfelelően.

28. Amikor ezt felismeri és látja, tudata megszabadult az érzéki vágy mérgétől, a létesülési vágy mérgétől, a vakság, a nem-tudás mérgétől. Amikor tudata megszabadul, megérti: „A tudat megszabadult.” Megérti: „A születés elpusztított, a dukkha megsemmisítéséhez, felébredéshez vezető üdvös élet beteljesített, amit meg kellett tenni, az meg lett téve, nincs többé visszatérés a lét forgatagába.”

29. Szerzetesek, ez az a fajta ember, aki nem gyöttri önmagát, és nem követi az önmaga sanyargatásának gyakorlatát, és aki nem gyötör másokat sem, és nem követi a mások sanyargatásának gyakorlatát sem, [349] aki, mivel sem önmagát, sem másokat nem gyötör, itt és most megszabadult az éhségtől, kialudt, kihűlt, és a maga akaratából elérve az isteni világot a boldogság tapasztalatában időzik.

Így beszélt a Magasztos. A szerzetesek elégedetten és örömmel hallgatták a Magasztos szavait.

Jegyzetek:

1 Az üdvözlés módjából kiderül, hogy *Pessa* a *Buddha* követője, míg *Kandaraka* egy másik tanítóhoz tartozik.

2 *vusitavant* – az, aki elérte a tökéletességet, az *arahat* díszítő jelzője
sekha – tanítvány

A *sekha* a *sikkhati* (a *Nibbāna* elérése érdekében gyakorolni) igéből származik, olyan valakit jelent, akinek még tanulásra van szüksége, mivel még nem érte el az *arahat* állapotot.

3 *santatasīla* – megingathatatlan erényű
santatavutti – megingathatatlan erénnyel felövezett élet
nipaka – bölcs

nipakavuttina – megingathatatlan bölcsességgel felövezett életet élő
cattāro satipaṭṭhāna – az éberség négy alapzata
sampajāna – közel áll a *sata* (éberség) jelentéséhez

4 *Citte cittānupassī viharati*.

5 *Dhammessu dhammānupassī viharati*.

6 *brahmabhūta* – az isteni létezés állapota
Sukhapaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā. Tapasztalja a *jhānák*, a négy út (*magga*), a négy gyümölcs (*phala*) és a *Nibbāna* tudatállapotát. A *Brahma* név használata itt utalás lehet az *Upanisadokban* szereplő *brahman-ātman* azonosságra.

7 E gyakorlatokat nem csak a *Buddha* kortársai végezték, de maga a *Buddha* is a felébredését megelőző időszakban.

8 *brahmabhūta* – az isteni létezés állapota

Azaz megvalósította, és birtokba vette mindazokat a képességeket és hatalmakat (*indriya*), amelyek ennek a világnak a sajátjai.

9 Azaz az *arahat*. A következő szakaszokban a *Buddha* leírja annak az útját, hogy hogyan érhető el az *arahat* állapot.